

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
4417-16

meddelad i Stockholm den 21 juni 2017

KLAGANDE

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen
Box 210
641 22 Katrineholm

MOTPART

AA

Ombud: BB

Unionen, Sektionen för juridik, försäkring och avtalssamordning
105 32 Stockholm

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Jönköpings dom den 8 juni 2016 i mål nr 1684-15

SAKEN

Arbetslöshetsförsäkring

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen upphäver kammarrättens dom och fastställer förvaltningsrättens domslut.

BAKGRUND

Den som är arbetslös har under vissa förutsättningar rätt till arbetslöshetsersättning enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring. Om den som

Dok.Id 181659

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00
E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:30

ansöker om ersättning bedöms vara företagare i den lagens mening gäller dock särskilda regler för att få ersättning.

Som huvudregel gäller att den som är arbetslös men samtidigt bedriver en näringsverksamhet inte har rätt till ersättning. Om arbetet i företaget bedöms vara en bisyssla vid sidan om en heltidssysselsättning föreligger dock under vissa förutsättningar rätt till ersättning.

En företagare kan även enligt en kompletterande förordningsbestämmelse ha rätt till ersättning om den sökande anses vara en s.k. deltidsföretagare. Som deltidsföretagare anses den som före arbetslösheten kombinerat anställning på deltid om minst 17 timmar per vecka med att bedriva näringsverksamhet om högst tio timmar i genomsnitt per vecka, under förutsättning att deltidsanställningen och näringsverksamheten bedrivits parallellt under minst sex månader.

AA äger tillsammans med sin make ett handelsbolag. AA – som är firmatecknare i bolaget – arbetade under perioden augusti 2012 – maj 2013 mellan 8 och 16 timmar i månaden med företagets ekonomi. Utöver arbetet i det egna bolaget hade hon under denna tid två deltidsanställningar. Den ena anställningen varade från april 1999 t.o.m. den 29 juli 2013 och omfattade 70 procent av heltid. Den andra anställningen varade fr.o.m. den 17 december 2012 t.o.m. den 11 oktober 2013 och omfattade 50 procent av heltid. När den förstnämnda anställningen upphörde i slutet på juli 2013 ansökte AA om arbetslöshetsersättning för den förlorade inkomsten.

Arbetslöshetskassan avslag ansökan med hänvisning till att AA bedömdes vara företagare genom att hon var delägare med firmateckningsrätt i handelsbolaget och även varit personligt verksam i företaget, samt att företaget alltjämt var aktivt. Arbetet i företaget kunde inte godkännas som bisyssla eftersom det inte pågått vid sidan av heltidsarbete under minst 12 månader före arbetslöshetens inträde. Inte heller kunde företaget godkännas som ett deltidsföretag eftersom hon under större delen av ramtiden arbetat heltid och därför inte under sex månader under denna tid arbetat deltid jämsides med arbete i företaget.

AA överklagade beslutet till förvaltningsrätten som avlog överklagandet. Förvaltningsrätten fann att AA var att betrakta som företagare och att hon inte uppfyllde villkoren för att arbetet i företaget skulle anses som bisyssla. Hon bedömdes inte heller uppfylla villkoren för att anses som deltidsföretagare eftersom hon sammanlagt arbetat heltid eller mer än heltid under de perioder hon haft deltidsanställningar samtidigt som hon bedrev näringsverksamhet. Hon hade haft deltidsanställning endast under drygt fyra månader vilket inte gav rätt till ersättning.

Sedan AA fullföljt sin talan upphävde kammarrätten underinstansernas avgöranden och visade målet åter till arbetslöshetskassan. Även kammarrätten ansåg att AA var att betrakta som företagare och att verksamheten i företaget inte kunde godkännas som bisyssla. Däremot konstaterade domstolen att förordningsbestämmelsen om deltidsföretagare inte innehåller någon övre gräns för hur mycket den sökande sammanlagt får ha arbetat i anställning på deltid och att det inte heller uttalas någon sådan gräns i förarbetena. Kammarrätten fann därför att även den tid som AA genom sina deltidsanställningar sammanlagt arbetat mer än heltid kunde medräknas. Hon uppfyllde därmed kravet på att deltidsanställningen och näringsverksamheten ska ha bedrivits parallellt under minst sex månader.

YRKANDEN M.M.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen yrkar att kammarrättens dom ska upphävas och förvaltningsrättens dom fastställas. Inspektionen anför bl.a. följande. AA uppfyller kriterierna för att betraktas som företagare och hennes näringsverksamhet kan inte betraktas som bisyssla. Hon har inte heller rätt till arbetslöshetsersättning enligt bestämmelsen om deltidsföretagare i 5 e § förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring. Det är inte möjligt att utvidga denna bestämmelse till att omfatta även två eller flera deltidsanställningar som tillsammans blir heltid eller mer än heltid.

Mål nr
4417-16

AA bestrider bifall till överklagandet och anför bl.a. följande. Det framgår inte av bestämmelsen om deltidsföretagare att flera deltidsanställningar utgör hinder för att få ersättning. Bestämmelsens utformning hindrar inte heller att arbete som utförts i anställning periodvis uppgår till heltid så länge som kravet på anställning på deltid är uppfyllt.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Frågan i målet

Frågan i målet är om en tidsperiod med två eller flera deltidsanställningar, som tillsammans motsvarar anställning på heltid eller mer än heltid, kan beaktas vid tillämpningen av bestämmelsen i 5 e § förordningen om arbetslöshetsförsäkring.

Rättslig reglering

De huvudsakliga bestämmelserna om rätt till arbetslöshetsersättning finns i lagen om arbetslöshetsförsäkring.

Grundläggande bestämmelser finns i 12 §. En sökande som under en ramtid av tolv månader omedelbart före arbetslöshetens inträde haft förvärvsarbete i viss angiven omfattning har rätt till ersättning vid arbetslöshet. Med ramtid avses enligt 15 a § de tolv månader som närmast föregått den månad när den sökande anmält sig som arbetslös hos den offentliga arbetsförmedlingen.

Enligt 34 § avses med företagare en fysisk person som bedriver sådan näringsverksamhet som avses i 13 kap. 1 § första stycket inkomstskattelagen (1999:1229), och som han eller hon personligen utför arbete i och har ett väsentligt inflytande över.

Enligt 39 § avses med bisyssla sådant arbete i anställning eller näringsverksamhet som den sökande före arbetslöshetens inträde under minst tolv månader utfört vid sidan av sin heltidssysselsättning.

I 5 e § förordningen om arbetslöshetsförsäkring finns bestämmelser om deltidsföretagare.

Enligt första stycket har en sökande som före arbetslösheten kombinerat anställning på deltid om minst 17 timmar per vecka med att bedriva näringsverksamhet om högst tio timmar i genomsnitt per vecka rätt till arbetslöshetsersättning för det inkomstbortfall som uppstår när anställningen upphör.

Det sagda gäller enligt paragrafens andra stycke under förutsättning att deltidsanställningen och näringsverksamheten bedrivits parallellt under minst sex månader och att näringsverksamheten inte utökas i samband med arbetslösheten. Den genomsnittliga veckoinkomsten från näringsverksamheten får inte heller överstiga tre gånger den högsta dagpenning som får betalas ut inom arbetslöshetsförsäkringen.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

Högsta förvaltningsdomstolen finner i likhet med underinstanserna att AA är att betrakta som företagare enligt 34 § lagen om arbetslöshetsförsäkring och att hon inte uppfyller förutsättningarna i 39 § samma lag för att näringsverksamheten ska kunna godkännas som bisyssla.

Av 5 e § förordningen om arbetslöshetsförsäkring framgår att bestämmelsen är tillämplig under förutsättning att den sökande haft anställning på deltid och bedrivit näringsverksamhet parallellt under minst sex månader.

Enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening ska bestämmelsen inte förstås på så sätt att den utesluter situationer där en sökande haft mer än en enda deltidsanställning parallellt med näringsverksamheten. Som en grundläggande förutsättning för tillämpningen av bestämmelsen måste dock gälla att om den sökande haft två eller flera deltidsanställningar samtidigt under ramtiden, ska endast de tidsperioder beaktas då den sökande, parallellt med näringsverksamheten, haft anställningar på deltid men den sammanlagda anställningsgraden understigit heltid.

Mål nr
4417-16

Av inlämnade arbetsgivarintyg framgår att under tiden den 17 december 2012 – 29 juli 2013 har AA haft två deltidsanställningar om 70 respektive 50 procent av heltid. AA har således under den tolv månadersperiod som föregick arbetslösheten, dvs. under ramtiden, haft anställning som understigit heltid och samtidigt bedrivit näringsverksamhet, endast under tiden augusti 2012 – 16 december 2012.

Detta innebär att AA inte uppfyller villkoret i 5 e § förordningen om arbetslöshetsförsäkring om att ha haft anställning på deltid och bedrivit näringsverksamhet parallellt under minst sex månader. Förutsättningarna för att få arbetslösersättning med stöd av denna regel är därmed inte uppfyllda. Överklagandet ska därför bifallas.

I avgörandet har deltagit justitieråden Mats Melin, Karin Almgren, Eskil Nord, Per Classon och Mari Andersson.

Föredragande har varit justitiesekreteraren Sara Asplund.

Förvaltningsrätten i Växjö dom den 20 april 2015 i mål nr 2476-14
Unionens arbetslöshetskassas beslut den 26 maj 2014